

**Missionaire
perspectieven voor
de kinderdoop**

Voorwoord

Gent, december 2022

De drie deeltjes van deze tekst zijn verschenen in drie opeenvolgende nummers van 'Kerkplein. Magazine van het bisdom Gent' (juni, september en december 2022).

In deel 1 ('Van vertrouwd terrein naar missionaire situatie') verwoorden we uitdagingen die zich vandaag in de dooppastoraal stellen, in deel 2 ('Van ceremonie naar kerygma') gaat het meer bepaald om de verkondiging en in deel 3 ('Van discours naar parcours') om de doopviering zelf.

We voegen aan het einde ook enkele gespreksvragen toe. Met de tekst en de vragen willen we parochieploegen en andere betrokkenen op weg helpen bij de vernieuwing van de dooppastoraal.

© Nathalie Praet

Hoe we in de parochie deze missionaire perspectieven vervolgens naar de praktijk kunnen omzetten in een coherent geheel van uitnodiging, onthaal, gesprek, voorbereiding, viering en ontmoeting, zoeken we uit tijdens vormingsavonden die begin 2023 op vijf plaatsen in het bisdom Gent worden ingericht.

Dit alles kadert in het tweede jaar van 'Leven vanuit de doop', het diocesane doopproject waar toe bisschop Lode ons uitnodigde.

Info daarover vind je op

www.levenvanuitdedoop.be

De medewerkers van CCV in het bisdom Gent zijn graag beschikbaar voor verdere vragen.

Contact via vorming.gent@ccv.be of

09 235 78 65.

Tekst: Dieter Van Belle

Vormgeving: Nathalie Praet

Van vertrouwd terrein naar missionaire situatie

Waarom dopen?

Waarom doopt de Kerk? 'Omdat Jezus het gevraagd heeft'. Maar vraagt Jezus om te 'dopen'? Je vindt het antwoord aan het eind van het Matteüsevangelie (vgl. Mt 28,19-20). De bedoeling is blijkbaar dat we leerlingen verzamelen rond Hem. De *doop* is net als het *onderricht* daartoe de weg, maar geen doel op zich. Door het sacrament én door het vernemen van het Goede Nieuws, ga je bij Jezus horen. Daar draait het om. Altijd veronderstelt de doop het geloof.

© Bartel Janssens

“Jezus doet niet aan rituele dienstverlening. Hij nodigt mensen uit om te vertrouwen op Hem en zich open te stellen voor Gods Rijk.”

De kinderdoop, die een erg vroege kerkelijke praktijk is, relateert het geloof wel als *voorwaarde* tot het sacrament: een zuigeling kan en hoeft niet te geloven.

Het geloof is dan een weg die *na* de doop en *dankzij* de doop aanvangt. Het nu nog plaatsvervangende geloof van een kleine en een hopelijk ook iets grotere kring rond het onmondige kindje, geeft zin aan de doop. Ouders, peter, meter en de hele parochiegemeenschap dragen bij tot een ‘catechumenaat na het doopsel’ en ‘een ontplooiing van de doopgenade in de groei van de persoon’ (vgl. *Catechismus van de Katholieke Kerk*, 1231). Dat is althans de bedoeling.

We willen de doop van pasgeboren kinderen niet in vraag stellen, maar die praktijk in een missionair perspectief plaatsen. Hoe heeft de kinderdoop zin in een cultuur die het geloof niet meer ondersteunt?

© Daina De Saedeleer

“We zouden veel frustraties vermijden als we de doop niet langer zien als een voorafje.”

► **Initieert het initiatiesacrament?**

Een kleine helft van alle kinderen die in Vlaanderen worden geboren, wordt gedoopt. Dat is veel, al zakt het cijfer met ca. 6% per jaar. Maar in de leeftijdsgroep van hun ouders is er nauwelijks deelname aan de zondagsviering of aan het kerkelijke leven: minder dan 1%. De kans op een ‘catechumenaat na het doopsel’ is dus bijzonder klein.

Het gaat er niet om dat het aantal kinderdopen daarom sneller *moet* zakken (‘leve de elitekerk’) of te allen prijze *niet mag* zakken (‘leve de volkskerk’), wel dat het initiatiesacrament nu vaak niet initieert, niet het begin is van een geloofsweg. We hebben dan misschien veel gedoopt, maar werden mensen uitgenodigd om toe te treden in de grote familie van de Kerk? Wordt de parochie niet een rituelenbureau dat een ‘mooi moment’ aanbiedt zonder verdere impact?

Als we kijken naar Jezus, zien we dat Hij *niet* aan rituele dienstverlening doet, maar vol passie een aanbod doet, mensen uitnodigt om op Hem te vertrouwen en zich open te stellen voor het Rijk Gods. We moeten dus niet alleen ouders ernstig nemen met hun vraag om een doopsel, maar ook *wat de doop betekent*. Het gaat

- om ‘royale vrijlatende gastvrijheid’ én om ‘grote toewijding aan de zaak van het Rijk Gods’, zoals de Nederlandse theoloog Sake Stoppels het uitdrukt.

De (kinder-)doop als toegangspoort

Uit een bevraging in 2019 in de parochies van ons bisdom blijkt dat de dooppastoraal er vaak als volgt uit ziet: eerst de doopaanvraag die een (administratieve) formaliteit is, dan een ouderavond (soms bedoeld om ouders zelf de viering te laten samenstellen) en dan de viering van het sacrament in familiale kring. Vanuit de parochie zijn daarbij vaak enkel de ‘doopheer’ (de voorganger dus) en een catechist betrokken.

Met zo’n smalle basis vragen we wel veel van het sacrament zelf: het zou bijna op magische wijze het geloof moeten opwekken, gezien er met de ouders nauwelijks initiatie plaatsvindt. Maar kan het sacrament, dat je zou kunnen vergelijken met een zaadje, vrucht dragen als er geen voedingsbodem klaar ligt? Natuurlijk is het een cadeau van God, maar moet het niet ook actief aanvaard worden?

Bij het vormsel, dat in feite ‘slechts’ een bevestiging is van het doopsacrament, slaat de slinger wel eens door in de andere richting. Daar is er soms te weinig oog voor de genade, voor het geschenk dat God biedt. Er wordt plots veel verwacht van kinderen en hun ouders. Dat vertaalt zich ook in de werking van de parochie. Laten we eens vergelijken: hoeveel tijd en energie gaan elk jaar naar het vormsel, en hoeveel naar de doop? En hoeveel catechisten zijn er voor elk sacrament?

Nochtans is het bij de doop dat de christelijke initiatie aanvangt. Daar wordt de keuze gemaakt. De deelname aan de

eucharistie (de ‘eerste communie’) en het vormsel vloeien er logisch uit voort. We zouden veel frustraties kunnen vermijden, bij ouders en bij catechisten, als de doop niet langer een ‘voorafje’ is, maar zijn plaats krijgt *aan de toegangspoort van de Kerk*, als we onze energie herinvesteren in een goed aanbod aan de ‘entrée’.

Dit vraagt van ons een andere aanpak:

‘Een pastoraal die missionair is, houdt in dat men afstapt van het comfortabele pastorale criterium van het “we hebben het altijd zo gedaan”. Ik nodig iedereen uit om moedig en creatief deze taak op te nemen en opnieuw na te denken over de doelstellingen, de structuren, de stijl en de evangelisatiemethodes van de eigen gemeenschappen.’
(paus Franciscus in *De vreugde van het Evangelie*, 33)

© J.-P. Vanhopplinus

Van ceremonie naar kerygma

In deel I hoorden we hoe Jezus' opdracht aan de apostelen niet is om zoveel mogelijk te dopen, wel om nieuwe leerlingen te verzamelen rond Hem. Ook dat de doop de toegangspoort is tot de kerkgemeenschap. In deel II zoomen we in op de eigen aard van de verkondiging bij de doop.

Verskil biedt kans

Iedere doopcatechist, diaken of priester zal het beamen: jonge ouders vragen voor hun kindje meestal iets anders dan wat de Kerk met het sacrament van de doop beoogt. Deze vaststelling moet niet weggemoffeld worden, hier liggen zelfs kansen. Er zijn wel twee voorwaarden. Ten eerste dat we onbevooroordeeld luisteren. 'Royale vrijlatende gastvrijheid' noemden we dat met Sake Stoppels. Ten tweede dat we niet achteloos of kwistig 'dopen met de brandspuit' (Stefan Paas), maar zoals Jezus zelf onthalen vanuit 'een grote toewijding aan de zaak van het Rijk Gods'.

- De vraag ‘wanneer kan ons kindje gedoopt worden?’ brengt ons dus voor een mooie maar niet gemakkelijke uitdaging: om te getuigen van ons geloof.

“Let op dat je God niet gaat inpassen in wat vlotjes over de toonbank gaat.”

De vreemde logica van de verkondiging

Moet het dan werkelijk over het Evangelie gaan? Is het niet beter jonge ouders met rust te laten? Ze hebben de stap naar de parochie gezet ... dat is toch al heel wat?

In de kleine parochie van de Griekse havenstad Korinthe rezen rond het jaar 54 gelijkaardige vragen. Christenen worstelden ermee dat hun geloof niet zo maar aansloot bij de verwachtingen van hun omgeving. Ze zouden het liever wat algemener houden. De apostel Paulus aarzelde niet om op dat moment het Evangelie ‘de boodschap van het kruis’ te noemen (1 Kor 1,18). ‘Wij verkondigen een gekruisigde Christus’ schrijft hij de christenen in Korinthe en hij maakt hen duidelijk dat die taal of ‘logica’ van het kruis inderdaad niet zomaar compatibel is met de ‘eis om tekenen’ of ‘het verlangen naar wijsheid’ (1 Kor 1,21), met wat ‘de mensen’ (of wijzelf?) ‘oké’ of ‘aanvaardbaar’ vinden.

We kunnen Paulus vermoeiend vinden, maar hier heeft hij wel een punt. Hij zegt: let op dat je God niet gaat inpassen in wat vlotjes over de toonbank gaat. Net het kruis – het teken waarmee we de dopelin-

gen bij het begin van de viering tekenen – toont waarom het Evangelie ‘goed nieuws’ is. Gods ‘dwaze’ en ‘aanstootgevende’ liefde was al naar ons op weg terwijl wij haar nog niet kenden of haar nog verwierpen (vgl. Rom 5,8). God stelt geen voorwaarden. In Jezus, zijn Zoon, zoekt Hij iedere mens op.

Kerygma

Uitgerekend bij de doop van een klein kindje wordt dat actueel. Natuurlijk zijn we dankbaar om het nieuwe leven. Maar er valt meer te ontdekken. Dit kindje kan nog niets en toch is het al oneindig kostbaar in Gods ogen (vgl. Js 43,4): niet in een wollige zin, wel op een geloofwaardige, levensbestendige manier. Dat precies toont het kruis. Het mag God alles kosten om deze mens het geluk te schenken. Jezus Christus verbindt zich met dit broze leven. Wat er ook gebeurt, het gaat niet verloren. Hij wil het integendeel vernieuwen en erin thuiskomen.

Dat is het kerygma, de vreemde logica van ons geloof, de eigenlijke inhoud van onze verkondiging, het hart van het Evangelie. Paus Franciscus verwoordt het zo:

‘Uit de mond van de catechist horen we altijd weer de eerste verkondiging: Jezus Christus houdt van jou, Hij heeft zijn leven gegeven om je te redden en Hij leeft iedere dag naast je om je weg te verhelderen, je te versterken en te bevrijden.’ (De vreugde van het Evangelie, 164).

Wij hoeven het niet in die woorden te zeggen natuurlijk. In eerste instantie is het zelfs geen kwestie van woorden. Maar dat Jezus leeft en zich aan ons geeft, zou moeten doorklinken. Los van dit kerygma wordt de doop een ‘ceremonie’. En de geschiedenis leert dat leveranciers van

- ceremonies zichzelf mettertijd opheffen: ze zijn niet bestand tegen het echte leven, waar ook onmacht en miserie bij horen. Het Evangelie gaat wél over dat echte leven.

De weg van het verlangen

Dat blijkt ook op drie zondagen in de veertigdagentijd van het A-jaar. De evangelie-lezingen daarvan hoorden we misschien al in 2022, via het tochtboekje bij het doopproject. In het voorjaar van 2023 zijn ze effectief voorzien in het lectionarium. Sinds het vroege christendom zijn ze richtinggevend voor de doopcatechese.

Wie wil Jezus zijn voor de dopeling en zijn ouders? Aan de Samaritaanse vrouw (Joh 4) toont Hij zich als degene die onze existentiële onrust kent en onze diepste dorst wil lessen. De blindgeborene (Joh 9) verpersoonlijkt dan weer ons verlangen om te zien. Hij ontdekt Jezus als een *eyeopener*: er komt perspectief. Bij Lazarus (Joh 11) en zijn vrienden wordt duidelijk dat Jezus midden onze onmacht leven brengt.

In het evangelie komen mensen dus met een verlangen naar Jezus. Naar dat verlangen wordt ook in de doopliturgie gepeild via een vraag aan de ouders: 'Wat verlangen jullie voor jullie kindje?'. De liturgie voorziet een antwoord in de zin van 'de opname in de Kerk van God' of 'het geloof'.

We vinden het misschien wat vervelend dat het er zo staat en laten het liever weg of behandelen het als een formaliteit. Maar wat dan met de verdere dialoog rond de bereidheid 'op te voeren in het geloof', wat met de verzaking, wat met de 'ik'-persoon in de geloofsbelijdenis, kortom, met alle momenten die peilen naar een engagement van ouders, peter en meter? Laten we het eens anders bekijken. Er is veel omgewoeld bij jonge ouders. Door de komst van hun kindje zijn ze gevoelig voor de gave en de opgave van het leven. Ja, ook zij hebben een dieper verlangen. En nee, we sluiten beter niet van tevoren uit dat die geboorte hen misschien gevoelig maakt om Jezus beter te leren kennen.

"Het kerygma toont zich in een stijl, in een manier van doen."

De echte vraag is daarom niet hoe we de liturgische tekst moeten aanpassen, maar hoe we een aanbod kunnen doen vóór de doopviering én erna, waarbij een echte kennismaking met 'de Kerk van God' of 'het geloof' mogelijk wordt.

keskieve, CCO, via Wikimedia Commons

► **Stijl en inhoud spreken samen**

Het kerygma verkondigen is zoals gezegd niet per se een kwestie van woorden. Het toont zich nog meer in een stijl of manier van doen. We kunnen moeilijk eisen opleggen in naam van Gods onvoorwaardelijke liefde. Evenmin kunnen we zwijgen en doen alsof die liefde wel voor ons belangrijk is, maar niet de anderen aangaat. Ook recupereren we beter niet alles wat ook maar een beetje oprecht klinkt ('ze zijn al gelovig, meneer').

Natuurlijk is het geloof in God vreemd. En zeker niet iedereen staat ervoor open. Soms is er bij ouders geen enkele bereid-

heid om op weg te gaan. Dan kan de conclusie zijn dat het beter is het sacrament uit te stellen, want anders wordt de doop inderdaad een holle ceremonie. Maar laten we hopen dat we samen een weg kunnen afleggen. Een weg die ons bij de doopviering zelf brengt (zie deel III).

Van discours naar parcours

Eén van de oudste benamingen voor het christelijk geloof is ‘de Weg’. Dat is veelzeggend. Ons geloof is geen leer, maar een manier van leven. Het is geen stand van zaken, maar een dynamiek. Die weg begint bij onze doop. Ik word er voorgoed verbonden met Christus. Gods Geest neemt zijn intrek bij mij. Mijn diepste identiteit is vanaf nu: kind van God. Kan mij iets ingrijpender overkomen? In het laatste deel van dit doop-drieluik zullen we het hebben over de doopviering zelf.

► De doopviering is niet zozeer de bekroning van de doopvoorbereiding als wel het begin van iets. Zoals alle liturgische vieringen initieert de doopviering ons in het geloof in de levende Heer Jezus. En hoe belangrijk catechese ook is, ze moet het afleggen tegen wat liturgie vermag. Eerlijk gezegd moeten we dat wel wat opnieuw ontdekken. Sinds we de liturgie in de volkstaal vieren, is er sterk ingezet op teksten. We zijn veel beginnen spreken. Maar in de viering gaat het om een ervaring die ons kan omvormen. Paus Franciscus zegt het zo:

‘We worden geëvangeliiseerd door de schoonheid van de liturgie.’
(*De vreugde van het Evangelie*, 24).

Om welke ervaring gaat het dan? De doopviering toont: het geloof is een weg en Christus zelf is die Weg. De doopliturgie, die sterk doet denken aan de Paaswake, laat ons in het klein alvast die grote pelgrimage ondervinden. Dit is een vondst die teruggaat op de vroege Kerk. Het is vooral een grote wijsheid. ‘Een christen gelooft niet alleen met zijn hoofd, maar ook met zijn voeten’, zo zegde het de Franse jezuïet en componist van liturgische muziek, Joseph Gelineau. Geen ‘discours’ dus, maar een ‘parcours’.

Vier staties

De doopliturgie stelt vier sprekende plaatsen voor: portaal, ambo, doopvont en altaar. Het liefste liggen deze ‘staties’ op voldoende afstand van elkaar, zodat beweging ertussen mogelijk wordt. Het gaat immers niet om praktische verplaatsingen, maar om een parcours dat de initiatie verbeeldt en eigenlijk ook het hele christelijk leven. Een christen is onderweg, hij is een pelgrim, een vreemdeling ‘op

zoek naar de stad van de toekomst’ (vgl. Heb 13,14).

Het kerkgebouw is daarbij meer dan enkel decor. Het biedt een driedimensionale catechese. Het verbeeldt de bakens van onze tocht. Het roept een huis van levende stenen op, Gods eigen woning, samengesteld rond Christus, de Hoeksteen (vgl. Ef 2,19-22). Laten we dit even van dichtbij bekijken.

“De doopliturgie stelt vier sprekende plaatsen voor (portaal, ambo, doopvont en altaar) en een parcours dat de initiatie verbeeldt.”

Welkom

De dopeling en zijn familie worden hartelijk onthaald in de Kerk. Die verwelkoming gebeurt aan de kerkdeur, of in een andere geschikte ontvangstruimte. Zo doen we het thuis ook met bezoekers. Maar dit is geen gewone deur. De dopeling zal nog terugkeren naar dit *portaal*. Misschien zal hij er opgewacht worden bij de huwelijksviering, en bij de uitvaart, als zijn pelgrimage voorbij is. De kerkdeur is in onze traditie zelfs een beeld van de hemelpoort.

Hier horen we alvast de naam van het nieuwe familielid dat zo meteen aan zijn weg zal beginnen. Hier al engageren ouders en peter en meter zich: deze kleine mens hoeft niet alleen te gaan. En vooral, hier al

© Frank Bahnmüller

- engageert zich de drie-ene God, zo toont het kruisje op het hoofdje van de dopeling. Zodra we binnentreden, zijn we alleszins geen bezoekers meer, maar worden we pelgrims.

Uw Woord is een lamp op onze weg.

We gaan van het portaal naar de *ambo*. Zijn er enkele mensen van de parochie uitgenodigd, de 'levende' bouwstenen van zonet? Goed, dan kunnen we stappend en herhalend een refrein zingen: een zinnetje uit Psalm 23 of Psalm 42 of een eenvoudig Taizé-gezing. De kinderen kunnen voorop lopen met een klein lichtje.

We komen nu bij de *ambo* om er te luisteren naar Gods Woord in de Schrift. Zich afstemmen op Iemand die ons iets te

zeggen heeft, dat is een grondhouding in het geloof. Maar God wil geen monoloog. Hij wacht op ons antwoord. Hij luistert ook naar onze gebedsintenties.

We roepen er nu in een litanie ook bekende en onbekende heiligen bij, voorgangers in het geloof, pelgrims zoals wij. En we bidden er om bescherming, want we zullen niet onder een wolkeloze hemel stappen. Met veel realisme erkennen we dat kwaad en zonde bestaan, maar niet zonder hoop en niet zonder appel om het zelf te bestrijden. De handoplegging die in stilte volgt, zegt het allemaal, zonder woorden.

Wie ingaat tot dit water ...

Laten we voor wat volgt geen doopketeltje dicht bij ons zetten, maar zelf naar een mooie *doopvont* gaan. De doopvont is

► namelijk geen gebruiksvoorwerp, maar een heilige plaats. Men trok er vroeger zelfs een apart gebouw voor op, het baptisterium. De doopvont is de veruitwendiging van de dooptheologie van het Tweede Vaticaans Concilie. Een *permanente* doopruimte of opstelling van de doopvont is dus een must.

De aanwezige kinderen kunnen behalve lichtjes ook wat water meenemen en het in de vont uitgieten. In een prachtig zegengebied over het doopwater horen we hoe God zich altijd opnieuw toont als een God van het leven, ook wanneer alles spreekt van de dood. De kern van dit gebed omvat de vraag dat God zijn Heilige Geest laat neerdalen over het water. De onderdompeling of begieting met water is immers een symbolisch gebaar: de gedoopte ontvangt in dit gebaar Gods Geest! De doopvont is ook de plek van ons engagement, dat daarop een antwoord biedt: we beloven er en geloven er. Het is bovenal de plek waar Jezus zich aan ons verbindt, in de eigenlijke dooprite. Hopelijk zijn we dus niet te karig geweest met het water.

Ook bij het vervolg worden onze zintuigen aangesproken. De ‘verklarende ritens’ verbeelden de verandering die met de doop tot stand komt. Wie wordt de gedoopte? Een gezalfde zoals Jezus zelf, lid van een priesterlijk, profetisch en koninklijk volk (de zalving met chrisma), een nieuwe mens (het doopkleed), een Paasmens (de doopkaars met het licht van Christus, de Paaskaars), bestemd om te horen, te spreken en te zien (het effeta-gebed).

Een nieuwe familie rond Jezus

Maar de Heer is niet enkel een Herder die met ons onderweg is, weet de psalmist. Hij is ook een Gastheer die ons uitnodigt aan

zijn tafel, bij Hem thuis (vgl. Ps 23,5-6). Voor de slotritus gaan we daarom naar het *altaar*, weer met het korte gezang, de lichtjes en nu ook de brandende doopkaars. Het altaar verbeeldt het perspectief van onze tocht, een intens samenzijn met Christus.

We bidden tot ‘onze’ Vader, nu nog namens het kindje, straks hopelijk mét. We bidden als broers en zussen, want door de doop zijn we in een nieuwe familie terechtgekomen, een wereldwijde gemeenschap die onze kleine groep verregaand overstijgt.

Na de doop zal de weg van de initiatie verderlopen in het vormsel en de eucharistie. Daarom dopen we in een kerk waar de gemeenschap op zondag samenkomt om eucharistie te vieren. Als besluit worden we gezegend en gezonden. Ook dat is tekenend en zal erna nog talloze keren gebeuren: christenen zijn gezonden in de wereld.

Van liturgie naar pastoraal

Nu gebeurt in de doopviering vaak alles op één plaats. Van onthaal tot zending zitten we rond het altaar. Maar toont die ‘sedentaire’ liturgie het ‘parcours’ dat begint, Gods volk onderweg? En waarom zouden we zoveel kansen op afwisseling en dynamiek, die de kinderen – maar niet alleen zij – op prijs kunnen stellen, gewoon laten liggen?

Natuurlijk moeten we kijken naar de concrete mogelijkheden van de kerkruimte. Natuurlijk moeten alle bewegingen in functie staan van de actieve deelname van de gelovigen (*Algemene inleiding op de orde van dienst*, 25-26). Maar het uitgangspunt is een beweeglijke viering, een ‘statieliturgie’. En zoals steeds in het geloof: het is niet alles of niets!

© Sint-Corneliusparochie, Ninove

- Het brengt ons bij nog andere vragen. Kan de diaken of priester, met misschien nog een doopcatechist erbij, als enige ‘geïnitieerde’ zo’n initiatie wel mogelijk maken? Kan er gedoopt worden zonder substantiële vertegenwoordiging van de parochiegemeenschap, die volgens de *Orde van dienst* blij is de dopeling in haar midden op te nemen? En waarom zouden we nog twifelen over een mooie doopvont of doopruijnte, die ook los van de doopviering alle gedoopten herinnert aan wie ze zijn?

Om je in de parochie voor te bereiden op de vormingsmodule dooppastoraal van januari-maart 2023

- a) Hoe **communiceren** we over de doop met mensen die zoeken naar informatie (waar en wat)? *Hoe beoordelen we dit na toetsing aan de perspectieven die in de tekst werden gegeven?*

- b) Hoe gebeurt in onze parochie de **voorbereiding** op de doop (de kinderdoop, doop op schoolleeftijd, volwassendoop)? *Hoe beoordelen we dit na toetsing aan de perspectieven die in de tekst werden gegeven?*

- c) Wie draagt de **doopviering** en hoe verloopt ze? *Hoe beoordelen we dit na toetsing aan de perspectieven die in de tekst werden gegeven?*

- d) Welk aanbod is er **na de doop**?

- e) Wie kunnen we aanspreken om de geplande **vormingsreeks** te volgen en daarna eventueel een engagement op te nemen in de doopvoorbereiding?
 - a. Welke vormselcatechisten zijn bereid te *switchen*?
 - b. Welke ouders van recent gedoopte kinderen zouden we kunnen aanspreken?
 - c. ... ?

